

การศึกษาเรื่องศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้จังหวัดสุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช และสงขลา

นางประภาพรณ เสณีคันทิกุล

ศูนย์วิทยทรัพยากร
วิทธานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ภาควิชาภาษาศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2528

ISBN 974-564-705-5

I163A232X

008751

A Lexical Study of Southern Thai Spoken in Surat Thani,
Nakhon Si Thammarat and Songkhla

Mrs. Prapapan Saeneetontikul

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Linguistics

Graduate School

Chulalongkorn University

1985

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การศึกษาเรื่องศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้จังหวัดสุราษฎร์ธานี
นครศรีธรรมราช และสงขลา

โดย

นางประภาพรพรณ เสถิตันติกุล

ภาควิชา

ภาษาศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ม.ร.ว.กัลยา ทิงศภีชัย

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุประทีฐ บุนนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิจินต์ ภาณุพงศ์)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.สุคาพร ลักษณ์นาวัน)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ม.ร.ว.กัลยา ทิงศภีชัย)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ชื่อนิสิต

อาจารย์ที่ปรึกษา

ภาควิชา

ปีการศึกษา

การศึกษาเรื่องศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้จังหวัดสุราษฎร์ธานี
นครศรีธรรมราช และสงขลา

นางประภาพรพร เสถิตันติกุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คร. ม.ร.ว.กัลยา ทิงศภีชัย

ภาษาศาสตร์

2527

บทคัดย่อ

จุดมุ่งหมายของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้คือ การศึกษาและเปรียบเทียบศัพท์ใน
ภาษาไทยถิ่นสุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช และสงขลา ในการศึกษาที่ผู้วิจัยได้
สร้างรายการคำซึ่งประกอบด้วยหน่วยย่อยจำนวน 2,616 หน่วยย่อย โดยแบ่งตาม
กลุ่มความหมาย รวมทั้งสิ้น 16 ประเภท ได้แก่ คำเรียกชื่อส่วนต่าง ๆ ในร่างกาย
คน สัตว์ และพืช คำเครือญาติและสรรพนาม คำเรียกเครื่องนุ่งห่มและเครื่องประดับ
คำเรียกชื่อเครื่องมือเครื่องใช้ทั่วไปและเครื่องมือเครื่องใช้เฉพาะถิ่น คำเรียกพืชและสัตว์
ในท้องถิ่น สิ่งที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ตามธรรมชาติ คำที่ใช้เรียกเวลา วัน และปี
คำจำนวนนับ คำเรียกชื่ออาหารและเครื่องดื่ม ชื่อโรคและอาการผิดปกติในร่างกาย
คำกริยา คำขยาย คำบุพบท คำลักษณะนาม คำที่ใช้เกี่ยวกับความเชื่อ ศาสนา
และพิธีกรรมต่าง ๆ และประเภทสุดท้ายได้แก่ หมวดเบ็ดเตล็ด แล้วนำหน่วยย่อยทั้งหมด
นี้ไปสัมภาษณ์ ผู้บอกภาษาจำนวน 3 คน ซึ่งได้คัดเลือกไว้เป็นตัวแทนของภาษาถิ่นที่จะศึกษา
ถิ่นละ 1 คน ทั้งนี้ได้ควบคุมตัวแปรทางสังคมคือ เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา ภูมิลำเนา
และภูมิหลังของคู่สมรส

ผลของการวิจัยปรากฏว่า ภาษาถิ่นทั้งสามมีการใช้ศัพท์อยู่ 3 ประเภทด้วยกัน
คือ ประเภทแรก ได้แก่ศัพท์ที่ทุกถิ่นใช้เหมือนกันทั้งหมด ประเภทที่สอง ได้แก่ศัพท์ที่
ทุกถิ่นใช้แตกต่างกันทั้งหมด และประเภทที่สาม ได้แก่ศัพท์ที่ถิ่นใดถิ่นหนึ่งใช้แตกต่างออกไป

จากถิ่นอื่น ๆ อยู่เพียงถิ่นเดียว ศัพท์ประเภทที่ทุกถิ่นใช้เหมือนกันทั้งหมดมีจำนวน 1,888 หน่วยย่อย คิดเป็นร้อยละ 72.56 ของหน่วยย่อยทั้งหมด ซึ่งแสดงว่าภาษาถิ่นสุราษฎร์ธานี ภาษาถิ่นนครศรีธรรมราช และภาษาถิ่นสงขลาล้วนเป็นภาษาถิ่นย่อยของภาษาไทยถิ่นใต้ นอกจากนี้เมื่อพิจารณาจำนวนหน่วยย่อยที่ภาษาถิ่นสุราษฎร์ธานีกับภาษาถิ่นนครศรีธรรมราช ภาษาถิ่นสุราษฎร์ธานีกับภาษาถิ่นสงขลา และภาษาถิ่นนครศรีธรรมราชกับภาษาถิ่นสงขลาใช้ศัพท์แตกต่างกัน พบว่าภาษาถิ่นทั้งสามคู่นี้ใช้ศัพท์แตกต่างกันในอัตราที่ใกล้เคียงกัน แต่ภาษาถิ่นสุราษฎร์ธานีใช้ศัพท์แตกต่างจากภาษาถิ่นนครศรีธรรมราชกับภาษาถิ่นสงขลามากกว่าที่ภาษาถิ่นนครศรีธรรมราชกับภาษาถิ่นสงขลาใช้ศัพท์แตกต่างกัน ผลที่ได้จากการศึกษานี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยทางด้านเสียงที่นักภาษาศาสตร์ผู้อื่นได้ศึกษาไว้

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าหน่วยย่อยประเภทใดที่มักแทนด้วยศัพท์เดียวกันในภาษาถิ่นเหล่านี้ และหน่วยย่อยประเภทใดที่มักแทนด้วยศัพท์ที่ต่างกัน รวมทั้งได้จำแนกประเภทของศัพท์ที่ทุกถิ่นใช้เหมือนกันและพิจารณาสาเหตุที่ภาษาถิ่นเหล่านี้ใช้ศัพท์ต่างกัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Thesis Title A Lexical Study of Southern Thai Spoken in
Surat Thani, Nakhon Si Thammarat and Songkhla
Name Mrs. Prapapan Saeneetontikul
Thesis Advisor Assistant Professor M.R. Kalaya Tingsabadh, Ph. D.
Department Linguistics
Academic Year 1984

ABSTRACT

The main purpose of this thesis is to collect and compare the lexical items of the Thai dialects spoken in Surat Thani, Nakhon Si Thammarat and Songkhla. A wordlist of 2,616 semantic units is constructed specially for this study. The items are classified into 16 lexical fields as follow, body parts, kinship terms and pronouns, clothing and ornament, general and local implements, local plants and animals, natural objects and phenomena, time/day/year, numerals, food and beverage, disease and physical sickness, verbs, modifiers, prepositions, classifiers, beliefs and rites, and miscellaneous.

The data are collected from three informants, each of whom represents a dialect under study. The selection of these informants is based on the following socio-economic criteria: sex, profession, level of education, area of domicile and background of the informant's wife.

The analysis of the data reveals that there are three types of semantic units: those which are represented by the same lexical

items in all three dialects, those which are represented by completely different lexical items in all three dialects, and those which are represented by the same lexical items in two of the three dialects. One thousand eight hundred and eighty-eight semantic units, or 72.56 percent of the total number of semantic units are first type. The extent of lexical similarity among these dialects confirms that they are sub-dialects of Southern Thai.

When the degree of lexical variation between the Surat Thani dialect and the Nakhon Si Thammarat dialect, between the Surat Thani dialect and the Songkhla dialect, and between the Nakhon Si Thammarat dialect and the Songkhla dialect are compared, it is found that the degree of variation similar in all of the three cases. The lexical items in the Surat Thani dialect, however, differ from those of the other two dialects more than the degree of lexical variation between those two dialects. The results conform with those of the phonological studies of Southern Thai dialects by some linguists.

The study also pinpoints those of semantic fields which are represented by the same lexical items in all of the dialects as well as those fields in which these dialects differ most. In addition, common lexical items are sub-classified and the causes of lexical variation among the three dialects are considered.

กติกกรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความช่วยเหลือจากหลายฝ่าย ซึ่งผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้ง และใคร่ขอขอบคุณทุกท่านที่ไมมีส่วนช่วยเหลือและให้ความร่วมมือในการทำวิจัย

ผู้วิจัยได้รับความกรุณาอย่างสูงจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ม.ร.ว.กัลยา หิงศิกทีย์ ที่รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และได้กรุณาให้ข้อคิดเห็นแนะนำช่วยเหลือตลอดจนตรวจแก้ไขปรับปรุง ข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดียิ่งตลอดมา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงยิ่งไว้ ณ ที่นี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ภาณุพงศ์ และ อาจารย์ ดร.สุภาพร ลักษณะียนาวิน ที่ได้กรุณาให้แนวคิดและตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ออกภาษาทั้ง 3 ท่าน คือ อาจารย์จรัส สารรักษ์ คุณประสม มุสิกะชาติ และคุณคำรงค์ บุตรเริ่ม ที่ได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการออกเก็บข้อมูลภาคสนามสำหรับการวิจัยครั้งนี้ รวมทั้งขอขอบคุณผู้ออกภาษาทุกท่านที่ได้ให้ความร่วมมือใน "โครงการนำร่อง"

นอกจากนี้ขอขอบคุณ อาจารย์กมลพิศ คงแถวทอง อาจารย์บุญรอด ชลาวัณย์ อาจารย์กอบกุล มาโนช อาจารย์เกรียงศักดิ์ ทวีวัฒน์ คุณประทีป หวานชิต คุณอารีรัตน์ เท้าเทียม และคุณอาวมณี พงศ์พานิชย์ ที่ไมมีส่วนช่วยเหลือให้งานวิจัยนี้สำเร็จลงด้วยดี

ขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ให้ทุนอุดหนุนการวิจัยครั้งนี้ในช่วงแรก

ท้ายสุดนี้ ขอขอบคุณ อาจารย์โอวาท เสถิตันติกุล ที่คอยเป็นกำลังใจให้คำแนะนำ และช่วยเหลือเป็นอย่างดีตั้งแต่เริ่มการวิจัยจนงานลุล่วง

สารบัญ

บทคัดย่อภาษาไทย.....	๖
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	๗
กิตติกรรมประกาศ.....	๗
รายการภาพประกอบ.....	๗
รายการตารางประกอบ.....	๘

บทที่

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหา.....	1
1.2 ขอบเขตการวิจัย.....	7
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	8
1.4 สมมติฐานการวิจัย.....	8
1.5 ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย.....	8
1.6 ข้อตกลงเบื้องต้น.....	9
1.7 อักษรย่อ สัญลักษณ์ และนิยามศัพท์เฉพาะ	11
1.8 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	13
1.8.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการเลือกบริเวณที่ศึกษา.....	13
ก. มาร์วิน เจ. บราวน์.....	13
ข. แอนโธนี แวน คิลเลอร์.....	17
ค. ภิญโญ จิตต์ธรรม.....	19
ง. ชีระพันธ์ ก. ทองคำ และคณะ.....	20
จ. จริยา สมนึก.....	21
1.8.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการคัดเลือกและสร้างรายการหน่วยบรรณ... ..	22
ก. ไสว เรืองวิเศษ.....	22
ข. วิจินต์ ฉันทะวิบูลย์.....	24

ค. วิไลวรรณ คำรัมย์.....	26
ง. เปรมจิต ชนะวงศ์.....	27
จ. พจนานุกรมภาษาดั้งเดิม 2525.....	29
2. การดำเนินการวิจัย	
2.1 การดำเนินการวิจัยขั้นแรก.....	30
2.2 การดำเนินการวิจัยขั้นที่สอง.....	34
2.2.1 การสร้างรายการหน่วยบรรณ.....	34
2.2.2 การคัดเลือกผู้ออกภาษา.....	38
2.2.3 การเก็บข้อมูลภาคสนาม.....	41
2.2.4 ผลของการเก็บข้อมูล.....	42
2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	42
2.3.1 การวิเคราะห์ศัพท์.....	42
2.3.2 การเปรียบเทียบศัพท์.....	43
2.4 การเสนอผลการวิเคราะห์.....	43
2.5 สรุปผลการวิเคราะห์.....	43
3. การวิเคราะห์ศัพท์	
3.1 เกณฑ์การวิเคราะห์เรื่องเสียง.....	48
3.1.1 การแปรเสียงสระ.....	48
3.1.2 การแปรเสียงพยัญชนะ.....	61
3.1.3 พยัญชนะควบกล้ำกับไม่ควบกล้ำ.....	73
3.1.4 การกลมกลืนเสียง.....	76
3.1.5 การสูญเสียง/เพิ่มเสียง.....	77
3.2 การแบ่งประเภทของหน่วยบรรณจากการแทนด้วยจำนวนศัพท์.....	77

4. การเปรียบเทียบการใช้ศัพท์.....	
4.1 ชั้นตอนที่ 1.....	78
4.2 ชั้นตอนที่ 2.....	95
5. ความคล้ายคลึงและความแตกต่างของศัพท์	
5.1 ศัพท์ที่ภาษาถิ่นย่อหังสามใช้เหมือนกัน.....	113
5.2 ศัพท์ที่ภาษาถิ่นย่อหังสามใช้แตกต่างกัน.....	114
5.2.1 สภากฎมิตศาสตร์.....	114
5.2.2 วัฒนธรรม ประเพณี และความเป็นอยู่.....	115
5.2.3 เหตุทางประวัติศาสตร์.....	116
5.2.4 การสร้างคำ.....	120
5.2.5 ศัพท์แสลง.....	123
6. สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	
6.1 สรุปผลการวิจัย.....	124
6.2 อภิปรายผล.....	127
6.2.1 วิธีการที่ใช้ในการศึกษา.....	127
6.2.2 การเปรียบเทียบผลการศึกษางานวิจัยนี้กับผลการศึกษาของ งานวิจัยทางคานเสียง.....	131
6.3 ข้อเสนอแนะ.....	132
บรรณานุกรม.....	133
ภาคผนวก.....	137
ประวัติผู้เขียน.....	309

รายการภาพประกอบ

ภาพที่	หน้า
1. แผนที่แสดงจุดเก็บข้อมูลในจังหวัดสุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช และสงขลา.....	10
2. แผนผังแสดงความสัมพันธ์ของภาษาไทยถิ่นใต้.....	15
3. แผนผังแสดงการเปรียบเทียบวรรณยุกต์ของภาษาไชยา ภาษานครศรีธรรมราช และภาษาสงขลา (บราวน์ : 1959).....	16
4. แผนที่แสดงการแบ่งเขตภาษาไทยถิ่นใต้ด้วยเกณฑ์วรรณยุกต์ (คิลเลอร์ : 1976).....	18

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการตารางประกอบ

ตารางที่

หน้า

1. แสดงการวิเคราะห์ประเภทของหน่วยบรรณ 2,602 หน่วยบรรณ.....	102
2. แสดงการแปรของศัพท์ตามจุดเก็บข้อมูล.....	105
3. แสดงผลการเปรียบเทียบศัพท์ตามจุดเก็บข้อมูล.....	110
4. แสดงคำร้อยละของศัพท์ที่ต่างกัน 1 จุด และ 3 จุด.....	111
5. แสดงคำร้อยละของศัพท์ที่ต่างกัน 1 จุด.....	111
6. แสดงคำร้อยละของศัพท์ที่ต่างกันตามกลุ่มความหมาย.....	112

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย